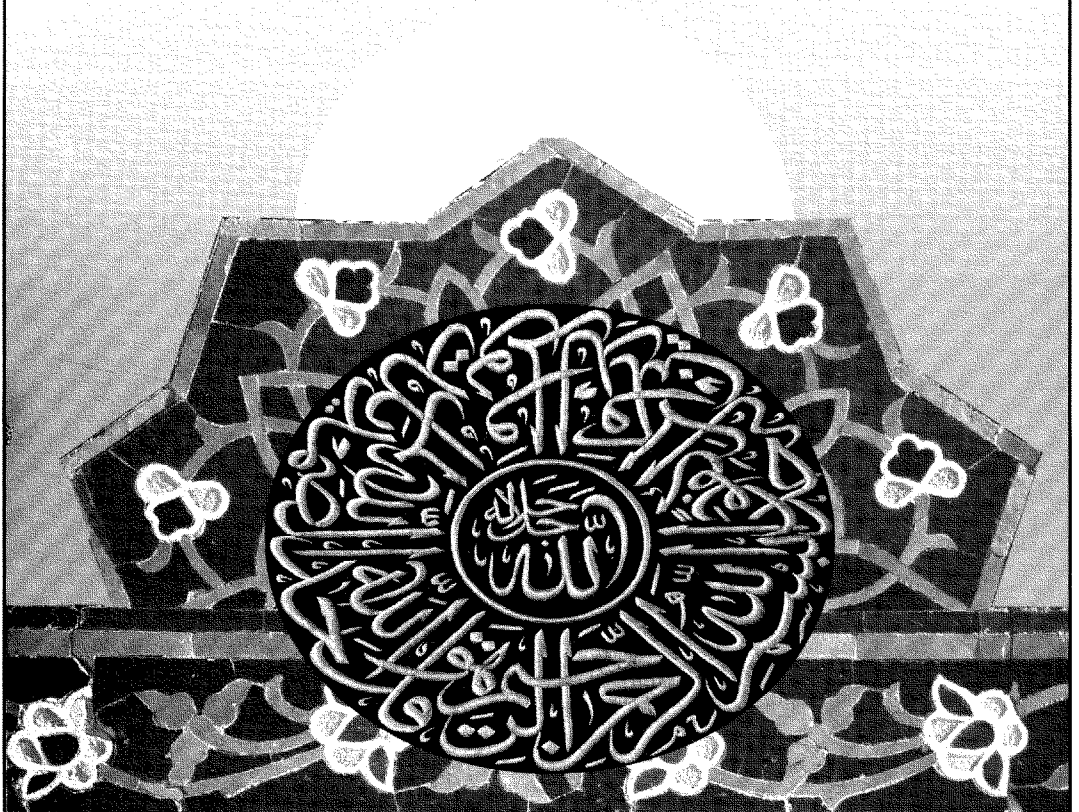
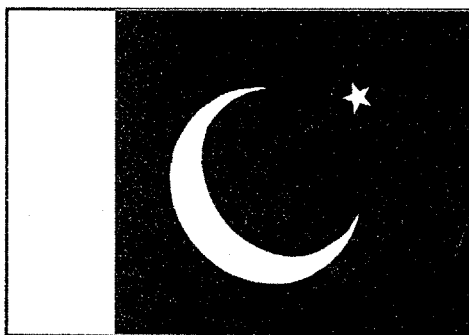

از نگاه دیگر

حج‌گزاری حاجیان پاکستانی

مدیریت کلان

در کشور پاکستان امور حج توسط بخش دولتی اداره می‌شود و امور مربوط به تحقیقات و پژوهش‌های حج، توسط برخی مجتمع‌های تحقیقاتی در شهرهای بزرگ انجام می‌گیرد. وزارت امور مذهبی پاکستان متولی امور حج در این کشور است. دولت عربستان همه‌ساله سهمیه‌ای را به زائران پاکستانی اختصاص می‌دهد که این سهمیه در سال ۲۰۰۰ میلادی ۱۰۵ هزار نفر بوده است. گاهی اوقات تقاضای تشرّف به حج با سهمیه در نظر گرفته شده تطبیق نمی‌کند و در سال‌هایی نیز تقاضا کمتر از سهمیه است. در صورتی که تقاضا بیشتر باشد، عزیمت به

حج بر اساس قرعه‌کشی است و آن‌ها که از قرعه‌کشی حذف شوند برای سال بعد در نوبت تشرّف قرار می‌گیرند.

روزنامه‌ها، رادیو و تلویزیون مردم را از ثبت‌نام در حج تمتع آگاه می‌سازند و علاوه بر آن از سوی وزارت امور مذهبی در معابر عمومی پلاکاردهایی مبنی بر فراخوان ثبت‌نام نصب می‌شود. زائری که اعزام می‌شود نباید ناتوانی جسمی داشته باشد و زنان هم بدون همسر نمی‌توانند به حج مشرف شوند.

در کشور پاکستان محدودیتی برای عزیمت به عربستان وجود ندارد و هر فرد می‌تواند به اندازه توانایی خود و در سال‌های متممادی برای ادای مناسک حج

خود را از کشور مقصد تهیه می‌کند. زمان معرفی زائر به کاروان در پاکستان، یک هفته قبل از عزیمت است.

گذرنامه و ویزا:

برای زائر پاکستانی گذرنامه معمولی دریافت می‌شود؛ گذرنامه‌ای که برای سفرهای خارجی دیگر نیز دارای اعتبار است. گذرنامه در کشور پاکستان توسط اداره مهاجرت و صدور پاسپورت صادر و هزینه آن نیز توسط خود متقاضی پرداخت می‌گردد و درخواست گذرنامه توسط خود زائر یا نماینده قانونی او انجام می‌شود. برای صدور گذرنامه مهلت خاصی تعیین نشده است. مسؤولان امور حج پاکستان، گذرنامه‌های زائران را یک ماه پیش از اعزام، به سفارت عربستان در اسلام‌آباد تحویل می‌دهند و دو هفته قبل از اعزام نیز دریافت می‌کنند.

انتقال زائران به عربستان (هوایی - زمینی - دریایی):

در پاکستان معمول است که زائران به وسیله هوایما به عربستان منتقل شوند، لیکن در موارد استثنایی، این انتقال از مسیر زمین و دریا هم صورت گرفته

به عربستان سفر کند.

ثبت‌نام از متقاضیان پاکستانی به صورت متمرکز انجام می‌شود و زائری که ثبت‌نام کرده، در صورت انصراف نمی‌تواند سهمیه‌اش را به دیگری واگذار کند. مسؤولان برگزارکننده حج در پاکستان برای ادارات و سازمان‌ها و دانشگاه‌ها و نیز تشویق از توابع و... سهمیه ویژه‌ای را در نظر می‌گیرند. دولت پاکستان هیچ یارانه‌ای به زائران پرداخت نمی‌کند و در صورتی که خدمتی به آنان ارائه دهد وجه آن را می‌گیرد. یک زائر پاکستانی در هنگام ثبت‌نام ۸۵ هزار روپیه برای هزینه‌های مربوط به حج پرداخت می‌کند. در حال حاضر هر ۶۰ روپیه پاکستانی معادل یک دلار آمریکایی معامله می‌شود. مبلغی را که زائر می‌پردازد صرف کلیه هزینه‌های حج تمتع می‌گردد. فقط هزینه گذرنامه از این محل پرداخت نمی‌شود.

دولت پاکستان برای مدیریت حج، افرادی را تربیت می‌کند و آموزش زائران و نظارت بر امور حج نیز توسط تشکیلات وابسته به دولت انجام می‌گیرد. زائر پاکستانی هیچ‌گونه امکاناتی را با خود به عربستان منتقل نمی‌کند و تمامی نیازهای

هنگام خروج زائران، از آنان دریافت نمی‌کند. مسئولیت بازرسی بدنی و وسایل زائران در این کشور بر عهده کارشناسان سازمان مهاجرت می‌باشد. زائران پاکستانی مجاز هستند اجناسی را که متنوع هم هستند با خود به عربستان انتقال دهند و آن‌ها را به فروش برسانند. اجناس مجاز، در لیست بلندبالایی گنجانده شده، در اختیار کارشناسان گمرک قرار می‌گیرد. هنگام خروج زائران، اجناس همراه آنان را با لیست مذکور که در رایانه ثبت شده، تطبیق می‌دهند.

زائران پاکستانی هنگام ورود به کشورشان با محدودیت کمی در وارد کردن کالا مواجه هستند ولی مرسوم این است که هر زائر یک قلم کالای بزرگ و الکترونیک می‌تواند به همراه داشته باشد. آب زمزم، خرقه، خرما و برخی اجناس لوکس از جمله وسایلی است که زائر پاکستانی به عنوان سوغات با خود به کشور می‌آورد. زائر پاکستانی اگر اجناس غیر ممنوعه بیش از اندازه با خود داشته باشد، فقط جریمه نقدی به آن تعلق می‌گیرد و از اجناس در حد مجاز مبلغی دریافت نمی‌شود. بار زائر پاکستانی همراه خود او به مقصد می‌رسد. ارز

است. هزینه آمد و شد زائران از محل ۸۵ هزار روپیه پرداختی تأمین می‌شود و دولت هیچ مساعدتی در این زمینه به آنان نمی‌کند. زائران پاکستانی از طریق ۷ فرودگاه مبدأ به مقصد فرودگاه شهر بندری جدّه پرواز می‌کنند. در هر روز ۴ پرواز از پاکستان به عربستان انجام و در هر پرواز ۴۵۰ زائر پاکستانی منتقل می‌شوند. مجموعه عملیات پروازی رفت و برگشت زائران پاکستانی ۴۰ روز به طول می‌انجامد و زائر پیش از عزیمت، از زمان برگشت خود آگاهی می‌یابد. ناوگان هوایی پاکستان به هیچ وجه توان انتقال زائران را ندارد و به همین دلیل از کشور عربستان در موسم حج هواپیما اجاره می‌کند. بسیاری از زائران کشور پاکستان در سال‌های گذشته از طریق دریا به جدّه منتقل می‌شدند و این سفر ۱۴ روز به طول می‌انجامد. زائران پاکستانی اگر بخواهند به صورت زمینی به عربستان سفر کنند، خود رو شخصی بهترین وسیله برای آنان است که این‌گونه سفر فقط برای متمولین پاکستانی میسر است.

گمرک - ارز - سوغات:

گمرک پاکستان هیچ مبلغی در

وزارت امور مذهبی پاکستان اجاره می‌شود. دولت پاکستان در شهرهای مکه و مدینه دفتر نمایندگی دائمی دارد که در زمینه اجاره مسکن نیز اقداماتی را انجام می‌دهد لیکن در موسم حج نیز افرادی به آنان ملحق می‌شوند.

سرانه هزینه مسکن زائران پاکستانی از رقم ثابتی تبعیت نمی‌کند و هر ساله با اندک تغییر مواجه است. زائران پاکستانی عموماً بعد از ادای مناسک حج به مدینه منوره مشرف می‌شوند. نحوه اسکان زائران به این صورت است که در مکه مردان و زنان به صورت جداگانه در اتاق‌ها اسکان داده می‌شوند. سلیقه آنان نیز در موضوع توزیع، دخالت دارد.

بوای زائران پاکستانی هتلی اجاره نمی‌شود بلکه آنان در طول سفر در مکه و مدینه از منازل و آپارتمان‌هایی که با قیمت ارزان نیز اجاره می‌شود استفاده می‌کنند. بر همین اساس سعی می‌شود این منازل و آپارتمان‌ها حتی الامکان نزدیک حرمین باشد. مسؤولان اجاره، فرش و امکانات استراحت را از ماجر دریافت می‌کنند و برای تأمین وسایل دیگر خود اقدام می‌نمایند. منازل اجاره شده به صورت ۲۴ ساعته در اختیار

زائران پاکستانی هیچ محدودیتی ندارد و متناسب با توانایی آنان است و دولت در این زمینه هیچ یارانه‌ای نمی‌پردازد.

فرودگاه جده - حمل و نقل داخل عربستان:

مسئولان امور حج پاکستان معمولاً هیچ مبلغی را در هنگام ورود زائر به جده، به مقامات سعودی نمی‌پردازند. زائران این کشور حداقل یک و حداکثر سه ساعت در فرودگاه جده می‌مانند و در این مدت توسط مأموران دولت پاکستان از آنان پذیرایی به عمل می‌آید. وسیله انتقال به مدینه و یا مکه تنها اتوبوس است و در میان راه، از زائران به وسیله غذا، نوشابه و میوه پذیرایی می‌شود ولی سرانه این پذیرایی مشخص نیست. دولت هیچ مسؤولیتی در قبال آمد و شد زائران در داخل شهرهای مکه و مدینه ندارد و زائران خود در این مورد اقدام می‌کنند.

مسکن:

چند روز پیش از عزیمت زائران، منازل مورد نیاز آنان توسط نمایندگان اعزامی از سوی سازمان حج و زیارت

برای بیماری‌های عمومی برخوردار هستند ولی در قالب این بیمه به آنان خدمات تخصصی ارائه نمی‌شود.

مسئولان بهداشت و درمان

پاکستان، مقدار کمی دارو از داخل کشور با خود به همراه می‌برند و بقیه نیازهای خود را از عربستان تهیه می‌کنند. هزار نفر تحت عنوان نیروهای خدماتی و درمانی چند روز قبل از اعزام زائران از پاکستان به عربستان عزیمت و در دو شهر مکه و مدینه مستقر می‌شوند و تا چند روز پس از خروج زائران پاکستانی در این دو شهر اقامت دارند. آنان وظیفه دارند که مشکلات بهداشتی و درمانی زائران پاکستان را مرتفع نمایند و در صورتی که به تخصص‌های بالاتر نیاز داشته باشند، از امکانات پزشکی و بیمارستانی دولت عربستان بهره می‌گیرند. علاوه بر همه این‌ها در طول سفر و در موقع رفت و آمدهای هوایی و زمینی زائران و فرودگاه جده، از خدمات زائران پزشک نیز استفاده می‌شود. در مکه و مدینه و منا و عرفات مراکز درمانی با نیرو و امکانات مشخص مستقر می‌شود.

زائران پاکستانی در آموزش‌های قبل از سفر و توسط کارشناسان بهداشتی،

زائران است. هزینه اجاره منازل، در ابتدای اجاره به موجران پرداخت می‌شود.

تدارکات و تغذیه:

وضعیت تغذیه زائران پاکستانی در سفر، برنامه مدونی ندارد و در طول سفر، زائران مسؤلیت تهیه غذای خود را به عهده دارند و در انتخاب نوع غذا نیز آزادند و معمولاً غذاهای ساده تهیه و گذران امور می‌کنند. در طول سفر، از میوه و چای نیز بر اساس نیازی که دارند استفاده می‌کنند و حتی آب شرب مورد نیاز خود را نیز از بازار می‌خرند. مبلغ مورد نیاز جهت تغذیه زائران در طول سفر، شاید از ۱۰۰ ریال سعودی هم تجاوز نکند.

بهداشت و درمان:

زائران این کشور دو روز قبل از سفر به عربستان، تحت معاینات پزشکی لازم قرار گرفته و نسبت به بعضی از بیماری‌ها واکسینه می‌شوند. این زائران در طول سفر تحت پوشش بیمه خدمات درمانی قرار دارند و براساس همین حمایت، از همه نوع خدمات درمانی و دارو و پزشک

آموزش‌های تئوری، برخی از جزوات و فیلم‌های آموزشی به صورت رایگان بین حجاج توزیع و برخی دیگر را نیز خود زائران از بازار تهیه می‌کنند. هزینه آموزش نیز در سر جمع کلی هزینه‌ای که از زائران گرفته می‌شود دیده شده است ولی دارای سرانه معینی نیست. دولت در زمینه هزینه‌های آموزشی زائران در حد کمی مساعدت می‌کند.

تشکیلات:

دو هزار نفر توسط وزارت امور مذهبی پاکستان به عنوان نیروهای بعثه انتخاب و در موسم حج به صورت متمرکز به انجام وظایف می‌پردازند. این افراد وظایف اجرایی و هماهنگی دارند و در مکه و مدینه به صورت یکسان عمل می‌کنند. خدمتگزاران به زائران از سازمان‌های مختلف دولتی و توسط وزارت امور مذهبی پاکستان انتخاب نمی‌شوند. این افراد وضعیت ویژه‌ای ندارند لیکن باید به کاری که در حین سفر انجام می‌دهند آشنایی داشته باشند. آنان تقریباً ۳۵ روز در سفر هستند و در این مدت زیر نظر بخش سازمان حج وزارت امور مذهبی، وظایف خود را به انجام

دوره‌های آموزش خاصی را برای فراگیری مسائل بهداشتی و پیشگیری از بیماری‌ها طی می‌کنند. هزینه این آموزش در سر جمع هزینه کل زائر محاسبه شده و سرانه معمول مربوط به بهداشت و درمان هر زائر پاکستانی ۵۰۰ روپیه است (که کمتر از ۱۰ دلار می‌شود).

آموزش:

حجاج پاکستانی یک هفته قبل از سفر، تحت آموزش‌های فشرده بهداشتی و زیارتی قرار می‌گیرند. این آموزش‌ها توسط مقامات وزارت امور مذهبی پاکستان اعمال می‌گردد. این مقامات در مورد مسائل آموزشی، حتی می‌توانند به مدیران نیز دستور دهند. وظایف برخی از آموزش‌دهندگان در داخل کشور پایان می‌یابد اما تعدادی نیز در طول سفر، زائران را همراهی می‌کنند و از طریق مدیران کاروان‌ها ارتباط آموزشی خود را با آنان حفظ می‌کنند. متولی اصلی امر آموزش در پاکستان بخش سازمان حج وزارت امور مذهبی است. آموزش‌ها به صورت غیرمتمرکز و محلی و منطقه‌ای است و در آن از امکانات رسانه‌ای کشور پاکستان نیز استفاده می‌شود. علاوه بر

منا و عرفات:

همان‌گونه که پیش‌تر گفتیم، مقامات حج پاکستان هیچ تعهدی در قبال تأمین وسیله نقلیه زائران ندارند و به همین دلیل وسیله نقلیه منا و عرفات نیز توسط خود زائران تأمین می‌شود. چادرهای منا و عرفات قبل از ورود زائران، توسط مدیران اجرایی دریافت و طی دو روز توزیع می‌شود. جای هر زائر بستگی به وضعیت و میزان همکاری دولت سعودی دارد.

وضعیت تغذیه زائران هنگام حضور در منا و عرفات از پیش تعیین شده است.

چادرهای زائران پاکستانی در منا و عرفات شماره و کدگذاری می‌شود و خیمه ویژه‌ای هم برای افراد و اشیای گمشده دایر می‌شود. مأموران پاکستانی راهنمایی زائران و به‌ویژه افراد کهنسال و بی‌سواد را بر عهده دارند و به علاوه از خدمات دولت سعودی نیز استفاده می‌کنند. پاکستانی‌ها برای مکه و مدینه نیز از سیستم امداد رسانی به گمشدگان برخوردار هستند.

چنانچه زائر پاکستانی در عربستان دنیا را وداع گوید، در همان جا جسدش را دفن می‌کنند.

می‌رسانند و ارزیابی عملکرد آنان نیز توسط همین نهاد انجام می‌شود. بعثه در طول حج به روش‌های مختلف با مجریان حج ارتباط دارد و اطلاع‌رسانی منظمی هم برای زائران و مسؤولان وجود دارد. زائران پاکستانی در طول سفر از لباس‌های متحدالشکل استفاده نمی‌کنند.

نظارت و بازرسی:

از سوی سازمان حج وزارت امور مذهبی پاکستان، افرادی انتخاب می‌شوند تا در طول سفر، مسائل اجرایی حج را کنترل کنند. این افراد باید در امور اجرایی حج کار کرده و امکان حضور ۳۵ روز در عربستان را داشته باشند. آنان بر عملکرد مسؤولان اجرایی و کارگزاران امر حج نظارت می‌کنند و گزارش‌های خود را به وزارت امور مذهبی پاکستان ارائه می‌دهند. پیشنهادهای اصلاحی این افراد مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مفید بودن، در حج بعد به مورد اجرا، گذاشته می‌شود. عملکرد مالی مجریان نیز به‌گونه‌ای توسط حساب‌رسان بخش سازمان حج و زیارت وزارت امور مذهبی کنترل می‌شود.

بود افزود: دولت برای انجام هرچه بهتر حج سال ۷۹ بیش از ۷۴ میلیارد ریال تسهیلات مالی در اختیار سازمان حج و زیارت قرار داده است.

وی افزود: این اعتبار صرف هزینه‌های حجاج، بعثه، ستاد حج، هیأت پزشکی و مسائل اجرایی و فرهنگی حج شده است.

او با اشاره به این که دولت برای نخستین بار در سال جاری بابت هزینه حجاج، یارانه (سوبسید) نداده است خاطر نشان کرد: تسهیلات مالی سال جاری در نتیجه مکاتبات سازمان حج و زیارت با دولت و به ویژه سازمان برنامه و بودجه وقت و تصویب آن در مجلس شورای اسلامی در اختیار سازمان حج و زیارت قرار گرفته است.

رئیس سازمان حج و زیارت، برنامه‌های حج ۷۹ را موفقیت آمیز توصیف کرد و افزود: برای نخستین بار در مراسم حج ۷۹ طرح پزشک کاروان به اجرا درآمد که تأثیر زیادی در وضعیت بهداشت و درمان زائران داشته است.

رضایی گفت: دادن ویزای زائران در موعد مقرر و کاهش مشکلات پرواز هواپیماهای حامل حجاج، از موفقیت‌های مراسم حج سال ۷۹ است.

وی اظهار داشت: حجاج ایرانی در حج سال ۷۹ در مجموع ۷۵ هزار گوسفند در منا قربانی کردند.

رئیس سازمان حج و زیارت گفت: برای اولین بار سازمان حج مطمئن شد که از طریق بانک توسعه اسلامی، گوشت این تعداد قربانی به مصرف مسلمانان فقیر کشورهای دنیا می‌رسد.

رضایی افزود: بانک توسعه اسلامی متشکل از ۵۲ کشور مسلمان از جمله جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و طرح خرید و فروش گوسفند قربانی، ذبح کردن و همچنین بسته بندی و تقسیم گوشت قربانی را در کشورهای مختلف دنیا به عهده گرفته است.

براساس گزارش دولت سعودی، در حج سال جاری در مجموع بیش از ۶۵۰ هزار گوسفند در منا توسط مسلمانان قربانی شده است.

رئیس سازمان حج و زیارت، به مشکل قربانی برای برخی از حجاج ایرانی در حج ۱۳۷۹ اشاره کرد و گفت: ۱۵ درصد از کل زائران ایرانی، روز دهم ذیحجه (عید قربان)